

Зар и тайната на блатото

Л. А. Влашев

© 2025 Л. А. Влашев

Всички права запазени.

Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана, разпространявана или използвана без изрично писмено разрешение от автора.

На моята прекрасна съпруга.

Човек винаги може да успее, стига да не се отказва.

Благодаря ти, че си до мен!

Увод

Завръщане в мъглата

Нощта бе жива — отекваща от приглушените крякове на жаби и далечните, неразличими звуци на създания, които само блатото познаваше. Въздухът миришеше на мокра трева и сол, а тънка мъгла се стелеше над водата — не плътна и задушна, а лека, дишаща, като дим от угаснал огън.

Луната, почти пълна, надничаше измежду бавноплуващи облаци и хвърляше студени, разпилени лъчи по повърхността на морето. Вълните се разбиваха тихо в брега — не с гняв, а като че ли шепнеха истории, които само нощта можеше да чуе.

Малка лодка, с парче прокъсано платно, се люлееше на водата. В нея, приведен и уморен от пътуването, стоеше момче.

Зар.

Солта бе полепнала по рижата му коса, а дрипавият му шал бе натезал от влага. В ръката си държеше дълга пръчка — проста, изсушена от времето, леко заострена накрая. С нея си пробиваше път през тръстиките, мереше дълбочината на водата, подпираше се, когато земята поддаваше под краката му.

Не беше оръжие. Беше инструмент — като самия Зар.

Момчето стъпи в калта. Водата го обгърна до глезените и студът го прободеше като игли. Той пое дъх и погледна нагоре към ниския склон пред себе си. Отвъд него започваше Блатото — мястото, което някога бе дом, а сега бе само

спомен, покрит с мъх и тишина.

Изкачи се бавно. Почвата под краката му бе мека, подгизнала, миришеше на гниещи листа и мокра земя. А когато стигна върха, спря.

Пред него се разкри гледка, която времето сякаш бе заключило в сън.

Блатото лежеше широко и неподвижно, обвито в мъгла, с вода толкова тъмна, че отразяваше само светлината на гъбите, растящи по дърветата като бледи фенери.

Високи корени, изpletени в чудати форми, се подаваха от водата; над тях висяха тежки паяжини, блестящи като стъклени нишки под луната.

От дълбините се чуваше глухо бълбукане — дъхът на място, което никога не заспива.

Между сенките се мярна нещо дребно.

Малко, пухкаво създание — като топка мъх, с две огромни блестящи очи. То се търкулна от един корен на друг и спря, когато усети погледа му.

Зар се усмихна едва-едва.

— Мъхче... — прошепна той.

То трепна, после бавно се скри под един лист, оставяйки след себе си само малка следа от светлина — като капка луна, която се е изгубила по пътя си.

Вятърът премина през дърветата и понесе далечен зов — като песен, която някой пееше от другия край на блатото.

Зар се изправи.

Не беше дошъл случайно. Беше време да се върне.

Глава I

Пазителят на пътеките

Пътеката към селото бе почти изчезнала.

Водата бе погълнала старите коловози, а тръстиките се бяха надвесили над тях като стени, през които дори светулките се движеха плахо. Всяка крачка пращеше и цвърчеше под тежестта на мокрите обувки.

Зар се подпираше на дълга, изсъхнала пръчка и дишаше тежко. Студът от водата бе впил зъби в дрехите му, а солта от морето още пареше по кожата.

Луната едва проблясваше зад облаците, а единствената светлина идваше от рояците светулки, които танцуваха над калта като живи искри. Понякога нещо се раздвижваше наблизо — плясък, свистене, или тихо проскърцване на дърво — но всичко се връщаше в тишината.

Зар спря и тихо си каза:

— Все така е... Само пътеките са станали потесни. Сянка се отдели от мъглата пред него.

Висок мъж се появи, държащ факла в едната ръка и копие в другата. Светлината освети грубо лице с посивяла, къса брада и очи — тъмни, бдителни, пълни с подозрение. Дрехите му бяха ушити от изсъхнала тръстика и кожа, напоени с мириса на блато.

Стоеше неподвижно — като част от пейзажа, която внезапно бе оживяла.

— Стои! — гласът му бе дрезгав и тежък. —

Кой си ти, че се разхождаш из Блатото по това време?

Зар се изправи и не трепна.

—Пътник. Връщам се у дома.

Мъжът пристъпи напред. Факлата хвърли светлина по лицето му — сурово и набраздено от години.

Вран.

Старейшината и последният пазител на селището.

—Няма дом за теб тук, Зар. — рече той с хрипкав глас. —

Ти беше прогонен. И ние добре си живеем без тебе.

— Може би живеете — отвърна Зар спокойно.

— Но дали още разбирате защо?

— Не сме ние тия, дето търсят смисъл във всяка сянка — изсумтя Вран. —

Тук не се мисли много. Тук се оцелява.

— Да, забелязвам. —

Зар се усмихна леко, без подигравка. —

Но когато не мислиш, може и да оцелееш днес... но не и утре.

Вран се намръщи и подпря копието си в калта.

— Още приказки... Винаги си бил добър в тях.

Тук хората работят, не философстват. Блатото храни само онези, които го слушат.

— Или онези, които не го разбират — отвърна Зар тихо. Тишината между тях се сгъсти.

Само факлата пращеше, а наоколо светулките се виеха като разсипани искри.

Вран пристъпи по-близо.

— Не си добре дошъл, момче.

Ако искаш мир, стой настрана от селото. Не разправяй глупости на хората. Не ги карай да питат въпроси, дето не носят отговори.

Зар го погледна право в очите.

— Не търся спокойствие, Вран. Търся истината.

А тя обикновено живее там, където хората спират да питат.
Вран присви очи, после се обърна, без да каже повече.
Само махна с копието си, показвайки посоката към селото.
Зар го последва бавно, а факлата хвърляше дълги, танцуващи
сенки по лицата им.

Глава II

Мъглоядът

Пътеката се виеше като черна жилка сред тръстиките. Мъглата се стелеше ниско, лъкатушеше покрай краката им, а въздухът беше тежък — наситен с мирис на влага и гнило дърво.

Вран вървеше напред, с факла в едната ръка и копие в другата, а Зар го следваше мълчаливо. От време на време под нозете им се разнасяше цвърчене — жаба, която се гмуркаше в плитчините, или малко животинче, което бързаше да се скрие.

Отнякъде долитаха тихи звуци — плясък на криле, шепот на тръстики, далечен писък на нощна птица.

Над тях, зад облаците, луната едва се виждаше, а светулките хвърляха бледи отблясъци по водата, като че самото блато дишаше светлина.

В мъглата, зад тях, едва доловимо нещо ги следваше — малко Мъхче, покрито с рошави, зеленикави влакна.

Очите му бяха големи, влажни и любопитни. Движеше се без звук, сякаш самата земя го носеше напред.

Скоро пътеката се разшири. Пред тях, сред бавно поклащащите се дървета, се откри селото.

Колибите бяха ниски и прегърбени, покрити със слама и папрати, стените от кал и тръстика. Между тях горяха факли, а по клоните и покривите се полюшваха туфи Светещ мъх — мек, топъл, пръскащ зеленикав отблясък.

По оградата от плет, която очертаваше границите на селото,

също се виждаха ленти от мъх — така хората разпознаваха пътя си в нощта.

Зар спря за миг и се загледа.

— Красиво е — прошепна той.

— Красотата не храни — отвърна Вран. — И не топли.

Тъкмо се канеше да добави още нещо, когато откъм противоположния край на селото се разнесе вик.

Първо един. После друг.

И после цял хор от гласове — остри, отчаяни, разпокъсани.

— Какво... — започна Зар, но Вран вече тичаше натат. Зар го последва, без да се колебае.

Мъглата се разкъса от движението им. Колибите се стрелкаха покрай тях, сенки преминаваха в сенки.

Чуваха плач, тропот, шум от дърво и гласове, които се губеха в паниката.

На края на селото, където плетът бе почти потънал в калта, земята вибрираше.

Там, зад мъглата, нещо се движеше.

Първо се видя само светлина — странно пречупена, като че ли въздухът сам я изсмукваше. После се показа и то.

Създанието беше огромно.

Тялото му се влачеше по земята като мокър хълм. Кожата му — гладка, бледа и лъскава, покрита с влага, от която се стичаше гъста пара.

Нямаше черупка, нито крайници. Само масивна, извита форма, която се плъзгаше бавно и неумолимо напред.

Там, където допираше земята, Светещият мъх угасваше.

Един по един, зеленикавите отблясъци потъваха в тъмнина, докато целият край на селото не се сви в черно петно.

— Мъглоядът... — прошепна някой. — Той се върна... Вран извика:

— Всички назад! Вземете децата! —

но хората не слушаха.

Някои хвърляха копия, други размахваха факли.

Копията потъваха без следа в хлъзгавата плът, а огънят се разстилаше по мъглата и угасваше с тихо съскане.

Мъглоядът не издаваше звук — само бавно се движеше към най-ярката светлина.

Зар стоеше неподвижно, очите му следяха внимателно всяко движение.

Тогава забеляза: когато факла падаше във водата или се покриваше с кал, Мъглоядът се отклоняваше.

Той не виждаше. Той усещаше светлината.

— Загасете факлите! — извика Зар, но гласът му потъна в крясъците.

Хората не го чува.

Тогава той грабна шепа кал, после още една.

Наметна я върху най-близкия светец мъх. После още и още.

Вран се обърна към него, гневен:

— Какво правиш, глупако?!

— Скривам това, което го води! — отвърна Зар.

— Спри! Ще ни оставиш в тъмното! —

— Именно!

Калта падаше тежко, лепнеща, мокра.

Мъхът изгасна.

След няколко мига — още един, после още два.

Тъмнината се разпростря над селото като одеяло.

Мъглоядът спря.

Дългото му тяло се извъртя, главата — без очи, само с едно огромно, мътно петно от светлина — се издигна за миг над калта.

После се чу звук — не рев, не съскане, а нещо като дълъг,

уморен дъх.

Създанието бавно се завъртя и се върна в мъглата, откъдето бе дошло.

Зад него останаха мокри следи и мълчание.

Никой не помръдна.

Само дъждът, който започна да ръми, разбиваше тишината.

Вран пристъпи към Зар.

Факлата в ръката му едва мъждукаше, отражението ѝ трептеше в очите му — не с благодарност, а със сянка на страх.

— Не знам какво направи, момче... — изръмжа той тихо. — Но щом можеш да излъжеш чудовище, можеш да излъжеш и човек.

Зар не отговори.

Само погледна към мястото, където мъглата отново бе затворила пътя.

— Понякога... светлината е просто капан.

Вран се обърна, без да каже повече, и тръгна обратно към селото, следван от група уплашени хора.

Никой не заговори. Никой не погледна Зар.

Той остана сам, под ситния дъжд, с кал по ръцете и очи, в които още проблясваше зеленикавата светлина.

Зад него, от мрака, Мъхче се показва и се сви до крака му — като малка топка живот сред тъмнината.

Зар се наведе и тихо прошепна:

— Ти поне не се боиш, нали?

Мъхчето го погледна с големите си очи и бавно мигна.

А отдалеч, от дълбините на мъглата, се чу тежко, равномерно дишане —

сякаш самото блато не спеше, а просто чакаше.

Глава III

Лира

Дъждът не спираше.

Капките падаха по блатната земя с равномерен, уморен ритъм.

Селото беше притихнало — само факлите пукаха и хвърляха размити сенки по стените на колибите.

Зар стоеше в края на пътеката, мокър до кости.

Мъхчето се беше свило до крака му, треперещо и тихо като живо кълбо от дъх и влага.

— Хайде — прошепна той. — Да потърсим подслон.

Те тръгнаха бавно между къщите.

Отвсякъде идваше шепот, приглушени гласове и шум от затварящи се врати.

Когато Зар минаваше, хората дръпваха завесите си от тръстика, затваряха капациите на прозорците, и само отражението на огъня за миг проблясваше по лицата им, преди да угасне.

— Не ви виня... — каза си тихо той, без горчивина.

— Страхът винаги е по-силен, когато не разбираш какво виждаш.

Блатото отвъд селото бавно се губеше в мъглата, а над покривите се виеше дим — блед и мокър, като дъх на спящ великан.

След дълго лутане Зар достигна края на селото, където стоеше полуразрушена колиба, прегърбена под тежестта на дъжда.

Покривът беше провиснал, стените — от пръст и стари тръстики,
а капците на прозорците висяха накриво, завързани с връв. Но вътре беше сухо.
Зар събра малко Светещ мъх, постави го в глинен съд и го остави до стената.
Меката светлина затрептя по лицето му.
Мъхчето се приближи и се сгуши край него, грейки се от отблясъка.
— Е, приятелю — прошепна Зар, — поне ти не бягаш от мен.
Навън дъждът утихваше.
Отвън се чуваше капане по листата, тънко, като шепот на време.
Тъкмо когато очите му натежаха,
нещо леко, почти несигурно, затропа по земята. Плахи стъпки.
Зар се надигна и погледна към вратата.
Тя се откряна едва-едва — толкова, че през процепа да проникне нишка светлина и да освети лицето ѝ.
Момичето стоеше на прага.
Мокра, с тъмна плитка, спусната по рамото, и очи, които сякаш събираха целия мрак и го превръщаха в светлина.
Беше малка, едва на десетина години,
но стоеше с изправена стойка, като някой, който знае защо е дошъл.
— Не се плаши — каза тихо тя.
— Дойдох да ти благодаря.
Мъхчето подскочи и се скри зад Зар.
Момичето се усмихна едва забележимо.
— Не хапя — добави тя. — Обещавам.

Зар се усмихна и покани с ръка.

— Влизай, ако не се боиш от тъмното. Тя пристъпи вътре.

Дъждът зад нея се стичаше по косата ѝ, по мократа ѝ рокля. Седна срещу него и протегна ръце към мъха.

— Ти беше там, нали? — попита той.

— Когато Мъглоядът се появи.

Момичето кимна.

— Всички мислеха, че ще умрем. Дядо каза, че си го прогониш с хитрост.

— Прогоня? — усмихна се Зар. — Не. Просто го убедих, че няма какво да яде.

Момичето се засмя тихо, а в този смях имаше нещо живо — чисто като светулка в нощта.

— Аз съм Лира — каза тя.

— Внучката на Вран.

Зар замълча.

— Тогава значи знаеш, че не съм добре дошъл. Лира сведе глава.

— Знаем... но не вярвам, че е правилно. Дядо мисли, че знанието носи беди. Аз мисля, че незнанието ги прави по-големи.

Зар я гледаше известно време, без да говори.

— Ти не си като останалите.

— Може би просто питам повече. — Лира се усмихна.

— А може би не спирам да гледам нагоре.

Навън облаците се разрешиха, и блед лунен лъч освети капките по прозореца.

Мъхът примигна меко, а Мъхчето, окуражено, се подаде иззад Зар.

Пухкавото същество пристъпи плахо към Лира и наклони

глава.

— Толкова е... сладко! — прошепна тя. — Как се казва?

— Няма име. — отвърна Зар. — Дойде само. Може би ме намери.

Лира протегна ръка, а Мъхчето я докосна с върха на листенцата си.

От мястото проблесна зелена искра — кратка и топла.

Момичето се засмя.

— Мисля, че вече си имаш приятел — каза Зар.

— Не — отвърна тя. — Ние си имаме приятел.

Тишината отново ги обгърна, но вече не беше самотна.

Навън дъждът спираше, а по покривите светещият мъх отново разцъфтяваше,

пръскайки светлина над калните пътеки.

Глава IV

Реката, която замлъкна

Сутринта дойде мъглива и тиха.

Блатото дишаше бавно — всяка тръстика, всяко листо бе покрито с капчици роса, които отразяваха първите лъчи на слънцето като миниатюрни огледала.

В колибата на Зар беше тихо. Само лекото сърцебиене на светещия мъх по стените пулсираше в синьо-зелено, като далечен спомен за нощта.

Мъхчето се събуди първо.

Раздвижи се, прозя се без звук и подскочи до купчинката мъх, която бе служила за лампа. След това запърха около лицето на Зар, сякаш искаше да каже: „Ставай вече!“

Той се усмихна, без да отваря очи.

— Добро утро и на теб, пухкаво чудо.

— И на мен ли? — чу се тих глас отвън.

Зар се надигна и видя Лира, седнала на прага. Косата ѝ блестеше от росата, а в ръцете държеше малка кошница, пълна с диви плодове.

— Дойдох да ти донеса закуска — каза тя.

— И... да ти покажа нещо.

Мъхчето се качи на рамото на Зар и се наведе към кошницата. Две огромни очи надникнаха вътре, после кихна от полепнал прашец и подскочи. Лира се засмя, а Зар поклати глава.

— Ще свикне. Просто му е трудно да стои на едно място.

— Може би защото ти не стоиш — отвърна тя с усмивка. —

Хайде, тръгвай! Преди да дойде дядо ми и да те накара да копаеш ровове около селото.

Те тръгнаха по една от старите пътеки, която водеше към реката.

Светлината се процеждаше на лъчи през високите клони.

Въздухът миришеше на мокра пръст и гъби.

Мъхчето се носеше около тях — ту подскачайки по камъните, ту търкаляйки се в мъха,

оставяйки след себе си малки искрящи следи, които за миг светеха и после изчезваха.

След известно време реката се показва между дърветата.

И все пак нещо в нея не беше както преди.

Водата беше тъмна и почти неподвижна.

Нямаше риби, нямаше шум на живот, само отражението на мъглата, която се стелеше над повърхността ѝ като покривка. Лира спря първа.

— Виждаш ли? — прошепна тя. —

Тук ловяха риба. Сега... няма нищо.

Зар се наведе, потопаи ръка във водата и я вдигна.

Капките се стичаха бавно по пръстите му — лепкави, мътни.

— Не е просто вода — каза той. —

Има нещо в нея. Мъхът на повърхността... виж — не е като светещия. Сивее, умрял е.

Той отломи малко парченце и го поднесе към

Мъхчето. То се наведе и докосна повърхността му.

Мигновено трепна и се скри зад крака на Зар, свило се на кълбо.

— Значи е вярно — каза тихо Лира. —

Дядо казва, че блатото се гневи. Че сме го ядосали с твърде много огънове и лодки.

— Блатото не се гневи, Лира — отвърна Зар. —

То просто отговаря. Ако се промени, значи нещо сме

направили ние.

Тя се замисли.

— Тогава ще разберем причината.

Нали? Зар се усмихна леко.

— Да, ако не се страхуваш от кал до колене и въпроси без отговор.

Мъхчето се надигна, сякаш усетило решимостта им, и се покатери на едно коренище.

Разтвори се като малка зелена топка и започна да излъчва мека светлина.

Отразеното сияние се разля по реката, и за миг, под водата, се видя нещо —

сянка, бавно движеща се, като спящ великан.

— Видя ли това? — прошепна Лира.

— Видях. —

Зар се наведе по-ниско, с поглед вперен във водата. —

И ако не се лъжа, тъкмо разбрахме защо рибата е изчезнала.

Тя преглътна.

— Мислиш ли, че е пак той?

— Не. —

Зар поклати глава. —

Не Мъглоядът. Но може би нещо, което е останало след него.

Двамата стояха мълчаливо, слушайки далечния шепот на реката.

Мъхчето леко потръпна, а после се сви в ръцете на Лира, като да искаше да ѝ каже, че и то усеща нещо странно в дълбините.

Зар се изправи, хвърли последен поглед към неподвижната вода и рече:

— Тук ще започнем, Лира.

Ако разберем какво кара реката да замлъкне, може би ще разберем и как да я събудим.

Момичето кимна сериозно, а в очите ѝ вече не личеше страх, а решителност.

Мъхчето подскочи веднъж, весело — като малко зелено сърце, което тупти в ритъма на ново начало.

Глава V

Шепотът на водата

Реката изглеждаше все така неподвижна.
Въздухът над нея трептеше от топлина и мъгла,
а по повърхността се носеха малки, сиви люспи —
останки от растения, изсъхнали, сякаш самата вода ги бе
отхвърлила.

Зар коленичи до брега и потоци пръчката си.

— Тук няма течение — каза тихо. —

Реката трябва да се движи, а тя... просто стои.

Лира пристъпи внимателно до него, поглеждайки във
водата.

Отразеното ѝ лице се разтегли и размаза,
сякаш водата не искаше да го задържи.

— Значи е болна? — попита тя.

— Не знам дали реките се разболяват — отвърна Зар.

— Но ако можеха, сигурно така биха изглеждали.

Мъглата край брега леко се раздвижи.

Мъхчето се показа между корените —
малка зелена топка, блестяща едва-
едва.

Тя се спря до едно малко листо, докосна го и светлината му
угасна,

сякаш потвърждавайки, че нещо в реката е погълнало
живеца.

Лира се наведе.

— Виж това. —

Тя посочи следа — нещо като отпечатък в калта,

кръгъл, дълбок, с отпечатък от мъх по краищата.

Зар прокара пръст по него.

— Това не е човешко. И не е от животно, което живее тук. Нещо тежко е минало. И се е влачило.

— Мъглоядът? — прошепна тя.

— Не — поклати глава Зар. —

Той не би дошъл толкова далеч от блатото.

Но може би нещо друго. Нещо, което е останало след него.

Той се изправи и огледа.

На няколко крачки оттам, където реката се стесняваше, се виждаше стара дървена конструкция, потънала наполовина във водата.

От нея стърчаха колове, обвити в кал и водорасли.

— Рибарски мост — каза Лира. —

Но никой не идва вече. Казват, че водата взема тези, които хвърлят мрежи в нея.

Зар тръгна към съоръжението.

Всяка дъска скърцаше под краката му.

Наведен, той забеляза нещо между камъните — парче от мрежа, вплетено в метал.

Металът беше непознат — зелениясал, но гладък, като част от старо изобретение.

Зар го извади внимателно.

— Това е... — прошепна той. —

...някой е опитал да построи нещо тук.

Лира се приближи.

— Като какво?

— Като уред. Нещо, което върти водата. Може би колело, може би капан.

Но ако е стояло твърде дълго,

е могло да задържи течението и да промени реката.

Мъхчето трепна.

Малка искра пробяга по водата, осветявайки дъното.

Под повърхността се виждаха още парчета метал —
сякаш реката бе погълнала цяла машина.

— Това не е природата, Лира — каза Зар тихо.

— Това сме ние.

Тя мълчеше дълго, вперила поглед във водата.

После прошепна:

— Значи блатото ни връща онова, което му
даваме. Зар кимна.

— И ни напомня да слушаме, преди да
говорим. Мъхчето се приближи до тях,
светна меко и се стуши до ръцете им —
топло, тихо, като съгласие.

Над реката вятърът повдигна мъглата.

За миг се откри слънцето — бледо и крехко,
но достатъчно, за да накара водата да
заблести.

— Ще разберем как да я освободим — каза Зар.

Лира кимна, а в очите ѝ се появи отражението на
светлината.

Глава VI

Следи от миналото

Реката беше тиха, но не и спокойна.

Под повърхността ѝ нещо тежко лежеше —

сякаш водата пазеше тайна, която не иска да сподели.

Зар стоеше на брега и гледаше в дълбините.

Мъглата се разкъсваше на бавни вълни, а светлината на светещия мъх отразяваше лицето му в тъмната вода.

— Там долу има нещо — прошепна той. Лира пристъпи внимателно до него.

— Камъни?

— Не... — поклати глава той. — Камъните не се подреждат така. Виждаш ли линиите?

Пръчката, която винаги носеше със себе си, потъна във водата.

Докосна нещо твърдо и гладко.

Зар се наведе, хвана ръба и го повдигна с усилие.

От водата се показа тежко метално колело, покрито с мъх и тиня.

Мъхчето потръпна и се отдръпна назад.

Лира се наведе, докосна ръба на колелото и каза тихо:

— Какво е това?

Зар дълго гледа предмета, после сякаш говореше повече на себе си, отколкото на нея.

— Когато бях малък... майка ми ми разказваше за една машина.

Уред, който движи водата, без да я наранява.

Казваше, че реката може да работи за хората, ако ѝ позволим.

— Значи тя го е направила? — попита Лира.

— Мисля, че да. —

Зар вдигна поглед. — Казваха ѝ, че е вещица.

А тя просто разбираше реката.

Той постави колелото на земята. По него все още се виждаха следи от изработката — внимателни, прецизни.

— Това е било нейно. — Гласът му стана по-тих. —

Те не разбраха, че не е чудо, а работа на ръце и ум. И я наказаха за това.

Лира го гледаше с широко отворени очи.

— Значи... заради това сте били прогонени? Зар кимна.

— Казаха, че машината ще развали блатото, ще отнеме водата от боговете.

Но вместо това, когато я изоставиха, реката се задуши.

Той погали повърхността на метала.

Водата, която се стичаше от него, се смесваше с калта и оставяше ясна диря.

— Виждаш ли? — каза той. — Течението се е спряло. Колелото е заседнало. Реката не може да диша.

Лира клекна до него.

— Ако я освободим... реката може да потече пак.

— Да. —

Зар се усмихна с тъга. — Точно това би направила майка ми.

Мъхчето се приближи до ръба на водата и докосна метала.

Малка зелена искра пробяга по колелото — сякаш реката за миг си спомни нещо.

— Ще се опитаме да го поправим — каза Зар.

— За нея? — попита Лира.

— И за нас. За да спре страхът да задавя света. Лира се усмихна.

— Ще ти помогна.

— Знам.

Вятърът повдигна мъглата.

През пролуката в облаците проблесна лъч светлина и за миг освети реката.

Водата се раздвижи. Едва-едва, но достатъчно, за да прошепне живот.

Зар погледна към течението и прошепна:

— Тя пак диша.

Глава VII

Гласът на селото

В следващите дни Зар и Лира се връщаха край реката. Водата вече се движеше леко, но не достатъчно. Под повърхността, накриво и наполовина заровено в тинята, лежеше колелото — тежко, ръждясало и обрасло с тръстики. Зар влизаше във водата до кръста, въоръжен с дългата си пръчка. С нея разравяше тинята и внимателно отделяше калта от металните зъбци, докато мътилката се надигаше около него като дим. Понякога се навеждаше съвсем надолу — гмуркаше се за миг, потапяше ръце и отлепяше натрупаните корени и водорасли. Лира стоеше на брега, внимателно изтегляйки от водата парчета мрежа, счупени кошове и клонки, които задръстваха оста на колелото и пречеха на течението. Когато нещо по-тежко не се поддаваше, двамата го теглеха заедно, а реката шумолеше около ръцете им, сякаш въздъхваше с облекчение. Никой не знаеше, че са там — или поне така мислеха. Мъхчето се движеше край брега, едва светлейки в сиво-зелено.

Понякога подскачаше върху камъните, друг път се криеше в тревата,

но винаги оставаше близо — малък топъл отблясък в мъглата.

След няколко часа работа колелото започна да се клати свободно.

Зар се усмихна.

— Още малко. Само да изчистим оста, и водата ще тръгне отново.

Тъкмо тогава Лира се изправи и застина.

По пътеката към тях слизаха хора.

Шестима — с факли и копия. Отпред вървеше Вран.

Тежкият му силует се очерта сред мъглата.

Лицето му беше сериозно, като издялано от дърво.

— Дядо... — прошепна Лира.

Вран спря на няколко крачки от Зар.

Факлата в ръката му освети водата и металното колело под нея.

Пламъкът потрепери, сякаш и той се страхуваше да остане близо.

— Какво си сторил, момче? — попита тихо старейшината.

—

Събуждаш неща, които трябва да спят.

Зар се изправи и избърса калта от ръцете си.

— Не събуждам нищо, Вран. Само чистя това, което някога сте изоставили.

— Това е проклетие — извика един от мъжете зад него. —

Помня, когато реката потъмня! Тогава започнаха болестите! Зар се обърна към него.

— Болестите започнаха, когато спряхте да питате

защо. Това не е чудовище, не е магия — това е машина.

Майка ми я е направила, за да пази реката.

Тълпата се размърда неспокойно.

Някои мъже си размениха погледи. Вран сведе факлата пониско и каза:

— Машини, знания... все думи, които не топят и не хранят.

— Не хранят, ако ги държиш заключени в страх — отвърна Зар.

Вран го погледна студено.

— Страхът пази. Без страх, човек се дави в собствената си смелост.

— Но не страхът ви защити от Мъглояда. — отвърна Зар спокойно.

Настъпи мълчание.

Само реката шумолеше леко — тих, неуверен глас, който никой не искаше да чуе.

Лира пристъпи напред.

— Дядо, не е зло. Той само иска да помогне.

— Помощ от прогонените не искаме. —

Гласът на Вран беше твърд, но в него имаше умора. —

Остави това място такова, каквото е било. Не го пипай повече.

Зар го гледаше спокойно.

— Ако не го пипна, реката ще умре напълно.

— По-добре мъртва река, отколкото мъртво село.

— По-добре разбиране, отколкото страх.

Тези думи отекнаха като шепот в мъглата.

Вран замълча. Очите му за миг се смекчиха,

но после отново се втвърдиха — като водата през зима.

— Думите ти звучат като на майка ти — каза той тихо.

— И не забравяй как свърши тя.

Лира рязко извика:

— Дядо, стига! —

Мъхчето трепна. Малката му светлина се сви,
сякаш и то почувства тежестта на думите.

Зар пое дъх.

— Тя не умря от знание, Вран.

Умря, защото никой не пожела да я чуе.

Тишината беше дълбока и тежка.

Един от мъжете свали поглед, друг загаси факлата си.

Вран най-сетне се обърна.

— Прибери се в колибата, момче.

Утре ще решим какво да правим с

теб. Зар не отговори.

Само гледаше реката — как се движи, макар и едва.

Мъглата се сгъсти, а отдалеч се чу вик на нощна птица.

— Аз няма да спра — прошепна

той. Старейшината вече не го чу.

Селяните се отдалечаваха бавно, като сенки сред мъглата.

Лира остана до Зар.

— Той не разбира.

— Ще разбере. —

Зар се усмихна леко. — Когато реката потече отново.

Мъхчето се покатери на рамото му и светна меко.

Този път не като страх, а като надежда.

Глава VIII

Пробуждане

Нощта се спусна бавно над блатото.
Селото бе потънало в мрак — само няколко светлинки от светещ мъх трептяха в прозорците,
като затворени звезди.
Вятърът носеше далечен шепот на тръстики и мокра земя.
Зар стоеше пред колибата си, с пръчката в ръка.
До него — мъхчето, свито като малко зелено сърце,
което пулсираше в тъмното.
— Трябва да довърша започнатото — каза тихо той.
— Преди страхът да ни удави съвсем.
Зад него се чуха стъпки.
— И мислеше да отидеш сам? —
Гласът на Лира прозвуча като тихо укор.
Тя държеше в ръце кошница със светещ мъх, покрит с листа,
за да не свети твърде ярко.
— Ако дядо се събуди, ще разбере, че не съм в леглото си.
— Ще разбере и че си тук — отвърна Зар.
— Знам. — Лира се усмихна. — Но някой трябва да държи светлината, докато ти работиш.
Той кимна. Двамата тръгнаха безшумно през пътеките,
а мъглата се разстла под краката им като димна завеса.
Мъхчето се носеше след тях — бледо петънце светлина в сивата тъмнина.
Реката ги посрещна с хлад и шепот.
Колелото все още беше там — потопено, огромно,

неподвижно.

Луната се отразяваше в метала като мътно око.

— Готова ли си? — попита Зар.

Лира се наведе и остави кошницата на брега.

— Повече, отколкото бях

сутринта. Зар нагази във водата.

Тя го последва до коленете, стискайки пръчката му.

Под повърхността проблеснаха зъбците на машината.

— Ако освободим оста, течението само ще я завърти — каза той. —

Водата ще си спомни пътя.

Лира го гледаше, без да отмества очи.

— Ако водата помни... може би и хората ще си спомнят. Зар не отговори.

Наведе се, потопаи ръце и започна да освобождава последните заклещени клони.

Водата се размъти, калта се надигна,

а шумът от реката стана по-дълбок — сякаш дишаше по-свободно.

Изведнъж металът изскърца.

Колелото се разклати, после бавно, неуверено, се завъртя.

Една струя бистра вода изби изпод него,

после втора, после трета — и реката оживя.

Лира ахна.

— Зар... виж! —

Той се изправи, капещ и усмихнат,

а зад него водата вече течеше — не силно, но живо.

Мъглата над повърхността се разцепи като воал,

и лунната светлина се отрази в потока.

Мъхчето заподскача по камъните,

весело, сякаш и то празнуваше победата.

Зар се усмихна и погледна към Лира.
— Е, реката пак диша.
— А сега какво ще направим?
— Ще изчакаме да видим дали ще ни
чуе. Отнякъде далеч се чу звук —
неясен, дълбок, като стон или песен.
Водата отекваше под мостовете от корени и дървета,
сякаш благото само им отговаряше.
Двамата стояха мълчаливо, заслушани.
В този миг нямаше страх, нямаше вина —
само усещането, че светът най-сетне ги е приел отново.
Лира вдигна поглед към небето.
— Мислиш ли, че майка ти би се гордяла?
— Не знам. — Зар се усмихна. —
Но може би би се усмихнала
така. Мъхчето светна по-силно,
а над водата полъхна вятър, който понесе със себе си
аромата на чиста, течаща река.

Глава IX

Сутринта, която промени всичко

Сутринта се разля над блатото бавно, като златен дим. Мъглата се вдигаше от водата на ивици, а въздухът ухаеше на влага и живот.

Над реката прелетя ято малки птици — първите, които селото виждаше от месеци.

Зар стоеше на брега, където нощем колелото бе оживяло.

Сега то тихо се въртеше от течението — не бързо, не шумно, а като нещо, което винаги е било част от реката.

Водата под него вече беше чиста, прозрачна — и носеше със себе си отраженията на небето.

От селото долетяха гласове.

Първо детски писък — радостен, не уплашен.

После шепот, после стъпки, после тълпа.

Хората идваха един по един,

държейки факли, въпреки дневната светлина.

Лицата им бяха напрегнати, пълни с недоверие.

Първите, които видяха реката, спряха.

Някои си размениха погледи, други се прекръстиха.

— Виж... тече.

— Това не може да е истинско.

— Проклятието... изчезна?

Зар не каза нищо.

Стоеше отстрани, със спокоен поглед,

а мъхчето се беше свило до него, полусветещо, полуспящо.

Вран се появи последен.

Ходеше бавно, тежко, като човек, който не иска да повярва.
Погледът му мина по водата, по колелото, по хората —
и спря върху Зар.

— Какво си направил? — гласът му беше по-тих от
обикновено,

но думите тежаха.

— Само махнах това, което спираше реката — отвърна Зар.

— Водата сама знае как да
тече. Вран се приближи до
брега.

Наведе се, докосна водата с пръсти и ги погледна —
бяха чисти, без кал, без тиня.

— От колко време... не е била
такава. Лира пристъпи до него.

— Нали виждаш, дядо? Реката не е зла. Просто е чакала да я
чуем.

Старецът дълго не отговаряше.

Само стоеше, вперен в течението.

После вдигна глава и каза:

— Хората ще мислят, че е чудо.

— А ти какво мислиш? — попита
Зар. Вран се поколеба.

В очите му премина нещо — не страх, не гняв,
а колебание, което за пръв път изглеждаше човешко.

— Не знам — отвърна той. — Но ако е чудо... то не е от
боговете.

— Не е — каза Зар. — От нас
е. Селяните слушаха.

Някои кимаха, други мълчаха.

За пръв път от дълго време никой не се караше.

Мъхчето се размърда и изпусна лека, сребриста светлина.

Детенце от тълпата го видя и извика:

— Вижте! Свети!

Децата се разтичаха към него, а Зар го вдигна внимателно.

Мъхчето потрепери и засия по-силно,

сякаш усещаше радостта около себе си.

Хората се усмигнаха — не всички, но достатъчно.

А там, в реката, колелото продължаваше да се върти,

всяко завъртане като спомен, който се завръща.

Лири се приближи до Зар.

— Мислиш ли, че сега ще те оставят да останеш?

— Не знам — отвърна той. — Но вече няма

значение. Реката остана.

Те стояха рамо до рамо,

а блатото около тях звучеше различно — не като заплаха,

а като обещание.

Глава X

Решението

Блатото беше необичайно тихо.

Сутринта се разливаше бавно, като гъст дим над тръстиките. Отдалеч се чуваше приглушеното бълбукане на реката — ритъм, който се бе превърнал в сърцето на селото през последните дни.

Хората вече не се будеха с крясъци, а с шепот.

Някои говореха за чудо, други за проклятие.

Трети просто мълчаха и гледаха към водата, сякаш се страхуваха тя пак да спре.

Зар стоеше в центъра на селото —

на малката открита поляна между колибите,

където обикновено палеха общия огън за празници и съвети.

До него, почти незабележимо, мъхчето потрепваше на утринната светлина.

Лира стоеше до него — сериозна, но спокойна.

В ръцете си държеше кошница с мокър светец мъх,

който сияеше меко, като светлина от далечен

прозорец. От пътеката, водеща към реката, се появи

Вран.

След него идваха и останалите — мъже, жени, деца,

всички в онзи мълчалив ред,

който показваше, че предстои съвет, а не спор.

Старейшината застана в средата.

Погледът му премина по хората, после спря върху Зар.

— Казват, че си върнал реката — рече тихо.

— Но нея никой не е взимал. Просто е спала.

— Не спеше — отвърна Зар. — Беше задушена.

От кал, от страх, от това, че никой не я слушаше. Вран го изгледа продължително.

— А сега какво? Да тръгнем ли след нея? Да оставим домовете си, защото едно момче така казва?

— Не защото аз го казвам — отвърна Зар.

— А защото блатото вече не ни иска.

Тишината се сгъсти.

Мъхчето издаде лек шум — като въздишка.

— Реката отново се движи — продължи Зар.

— Но вижте бреговете — те се рушат.

Корените, които някога държаха земята, сега гният.

Няма риба, няма храна.

Вашите деца ловят кал, не риба.

А ако останете, скоро и блатото ще ви погълне така, както беше погълнало реката.

Една жена пристъпи напред, стискайки ръката на малко момче.

— И къде ще отидем, момче? Навън няма нищо.

— Навън има светлина — отвърна Зар.

— И земя, която не тъне под краката ти.

Навън има дървета, които не се боят от светлината. Вран вдигна копието си леко, сякаш за да го спре, но после го отпусна.

— Не знаеш какво има навън. —

— Знам — рече Зар. — Знам, че има място, където хората не живеят в страх.

И ако ние не го намерим, никой няма да го направи вместо нас.

Лири направи крачка напред.

— Аз ще тръгна с него.

Шум премина през множеството.

Децата я гледаха с ококорени очи, жените шепнеха,
а Вран застина.

— Лира... — гласът му бе тих, но в него имаше всичко —
страх, гняв, болка.

— Дядо, нали ти ми каза, че човек трябва да пази това, което
обича? —

— Да. —

— Аз обичам това място. И точно за това искам да го
спася. Дълго никой не проговори.

Само вятърът се разхождаше между колибите,
а отдалеч реката шумеше тихо, като че чакаше отговора им.
Накрая Вран свали копието си и го заби в калта.

— Добре. Ще направим съвет.

Никой няма да бъде
принуждаван. Който иска — ще
остане.

Който вярва — ще тръгне.

Хората кимнаха.

Някои с надежда, други със страх.

Но никой не се противопостави.

Зар се поклони леко.

— Благодаря ти, Вран.

— Не ми благодари. —

Старецът го погледна сериозно. —

Просто не ми отнемай внучката, ако не си сигурен, че има
път натам.

Зар кимна.

— Ще намерим пътя. За всички.

Мъхчето потрепери и засия по-
силно,

сякаш и то разбра, че нещо наистина се е променило.

А хората стояха неподвижни — не от страх,

а защото за пръв път от години имаха в какво да повярват.

Глава XI

Началото на промяната

Нощта след съвета бе дълга и тежка.

Никой не спеше истински — в колибите се чуваше шепот, понякога гласове, друг път само пукането на факлите.

Сутринта, когато мъглата се вдигна, хората излязоха мълчаливо.

Вран стоеше на централната поляна.

Копието му бе забито в земята, а до него — кошница със светещ мъх,

който гореше със слаба, зеленикава светлина.

Зар и Лира застанаха до него.

— Решихме — каза Вран. — Ще тръгнем. Не всички, но достатъчно.

— Повече, отколкото очаквах — отвърна Зар тихо.

— Да не си мислиш, че страхът изчезва за една нощ? — Вран се усмихна леко. —

Не. Просто вече има нещо по-силно от него — надеждата.

Селяните се събраха около тях.

Хората държаха в ръце кошници, въжета, инструменти, сякаш вече знаеха, че думите трябва да станат дела.

Зар пристъпи напред.

— Ще ни трябва време — каза той. —

Може би една година, може би повече.

Ще подготвим лодки, ще съберем храна, ще запазим семената.

Ще научим децата да гледат звездите —

защото когато дойде денят да тръгнем,
те ще бъдат нашият път.

Няколко мъже се спогледаха, други
кимнаха. Жените шепнеха помежду си.

Децата обаче не чакаха.

Лира се обърна и махна към тях.

— Елате! — извика. — Ще съберем първия светещ мъх за
пътя!

И те тръгнаха след нея, боси, с малки кошници и смях.

Скоро зелената им светлина заблещука из цялото
село. Вран гледаше сцената с напрежение,
но после въздъхна.

— Поне ще имаме кой да ни води — промърмори той.

— Не аз ще ги водя — отвърна Зар. — Те сами ще водят себе
си.

Слънцето се показва между облаците и освети блатото.

Мъглата се разкъса, и по водата заиграха отражения.

Хората, които преди бяха стояли неподвижно,
сега се раздвижиха.

Една жена извади старите мрежи и започна да ги кърпи.

Двама мъже се отправиха към реката да огледат лодките.

Момче постави парче дърво на земята и опита да го издълбае
с ножче —

„за дръжка на гребло“, каза му Лира, и двамата се засмяха.

Зар ги гледаше —

и си мислеше, че никога не е виждал блатото толкова живо.

Той се изправи, погледна към хората и каза:

— Ще тръгнем, когато реката ни
повика. А дотогава — ще се подготвим.

Хората кимнаха.

Първите започнаха да се разотиват —

някой взе брадва, друг — кошница с въже.
По колибите зазвъняха чукове, заскърцаха врати,
и селото, което дълго бе спяло, се събуди.
Отдалеч, над блатото, се чу вик на птица —
непознат, но ясен.
И сякаш всички го чува по един и същ начин —
като знак.

Край на първа книга: „Зар и тайната на блатото“

ЗА АВТОРА

Като дете не обичах да чета. Книгите ми изглеждаха скучни и далечни. За щастие, по-късно срещнах правилните хора — тези, които ми отвориха вратата към прекрасния свят на историите.

От малък мечтаех да създам свой собствен свят под формата на видео игра. Но за изненада на всички, които ме познават — и на самия себе си — моят свят оживя не на екрана, а на страниците на тази книга.

„Зар и тайната на блатото“ е началото на това приключение — едно пътешествие, което тепърва започва.